

Mircea Miclea, psiholog, fost ministru al Educației:

Agresivitatea elevilor este indusă de modul în care e organizată școala

29 iul 2007

Agresivitatea elevilor este indusă de modul în care e organizată școala

Mircea Miclea s-a născut pe 8 noiembrie 1963. Este căsătorit cu Ștefania Miclea, psiholog clinician, și are doi copii: Mara și Mihai. Și-a obținut licența în filosofie, magna cum laudae, în 1987, iar în 1995 a obținut doctoratul în psihologie. Colaborează cu mai multe institute faimoase: Asociația Americană de Psihologie, Societatea Europeană de Psihologie Cognitivă, Consiliul Internațional al Psihologilor. În 1992, a obținut premiul Academiei Române de Știință. Profesor la Departamentul de Psihologie al Universității Babeș Bolyai, Mircea Miclea a predat la universități și institute celebre: Birmingham University, Vienna University, New School for Social Research. Este director la Centrul pentru psihologie cognitivă aplicată, editor și fondator al revistei „Creier, cogniție, comportament”. A fost certificat, ca terapeut cognitiv comportamentalist, de Asociația Națională a Terapeuților Cognitiv-Comportamentiști, din

SUA. În perioada 2004-2005, Mircea Miclea a fost ministrul Educației, iar în prezent este președintele Comisiei pentru educație de la Cotroceni.

- Studiul efectuat de OMS spune că avem cea mai mare violență în școală. Care ar fi cauzele unui asemenea rezultat? Ce programe ar trebui să urmeze profesorii pentru a domoli situația?

- E clar că acesta este un fenomen complex, care are mai multe cauze. Putem identifica câteva dintre ele, așa cum apar în studiile de specialitate: 1) lipsa unei depistări precoce și a măsurilor de prevenție; 2) violența mediului din afara școlii; 3) atitudinea școlii și a părinților, dar mai sunt și altele. Prima cauză se referă la faptul că nu avem încă, din păcate, instrumente psihologice, standardizate pe populația românească, de depistare timpurie a tulburărilor de comportament. Nedepistate la timp, acestea se agravează și se cronicizează. Statisticile oficiale arată, de pildă, că aproximativ 2- 6% din populația școlară, la nivelul fiecărei țări, suferă de sindromul tulburării de atenție și hiperactivitate. ADHD. La noi, se numea, adesea, sindromul copilului hiperactiv.

Tipul de copil care are dificultăți de concentrare, nu persistă în sarcinile școlare, este foarte activ, neastâmpărat și are dificultăți în înțelegerea și respectarea regulilor. Fiind mai puțin atent și mai activ, de regulă, este privit atât de colegi, cât și de către profesori, ca fiind prost, ceea ce e incorect și foarte dăunător pentru dezvoltarea copilului. Cea mai mare parte dintre cei cu delincvență juvenilă provine, potrivit studiilor, din partea celor care au ADHD, nedepistat la timp. Aceasta este o tulburare care afectează mult dezvoltarea personală.

- Deci, nu e vorba de un fond genetic.

- Nu, nu este vorba de asta. De regulă, majoritatea celor cu ADHD se diagnostichează pe la 6-7 ani, când copilul se confruntă cu mediul școlar, care reclamă mai multă concentrare și respectarea regulilor. Identificarea timpurie a copiilor din grupa de risc va permite administrarea unui tratament medicamentos sau psihologic adecvat.

- Părinții pot face ceva? Este o problemă care ar trebui să îi preocupe pe părinți?

- Părinții pot face multe lucruri. Relativ recent, psihologul R. Barclay a pus la punct un program de intervenție foarte riguros, în acest sens. Enumăr doar câteva sfaturi pentru părinții cu copii hiperactivi: Spuneți copilului ce doriți să facă și evitați să-i spuneți ce să nu facă! Fiți specific în legătură cu comportamentul pe care-l agrați, în loc să spuneți „ești băiat bun sau cuminte”. Modelați comportamentul pe care-l doriți, în loc să așteptați ca acesta să apară. Recompensați sau pedepsiți imediat după apariția unui comportament. Desigur, ar fi bine ca părinții să se adreseze și unui specialist, pentru o diagnoză cât mai precoce. Noi am început deja o serie de cercetări pentru construcția unui instrument de screening și probabil le vom finaliza la începutul anului viitor.

- Așadar, în România nu facem încă astfel de investigații?

- Nu încă. Nu, la modul riguros, cu instrumente standardizate și etalonate pe populația românească.

- Aceasta să fie principala sau prima dintre cauzele violenței din școala românească?
- Nu este principala cauză, dar nedepistarea timpurie a problemelor de comportament face remediarea lor ulterioară tot mai dificilă.

Un alt fapt, care induce agresivitate în școală, cred că este chiar modul în care e organizată școala în acest moment. Programul școlii nu se mai suprapune cu programul de muncă al părinților. Școala, de regulă, durează de la ora 8 până la ora 13 sau 14, iar programul de muncă al părinților durează de la ora 8 până la ora 17-18 și atunci apare un interval de timp în care copilul iese de sub supravegherea școlii, nu intră încă sub supravegherea părinților și cade sub influența străzii. Aceasta este una dintre zonele care generează agresivitate, care după aceea se proiectează în școală. Este o agresivitate ce nu se creează în școală, dar se manifestă în școală.

- De ce în școală?
- Se manifestă peste tot, dar și în școală. Mulți copii vor să facă pe grozavii în fața colegilor lor.
- Avem din ce în ce mai multe acte de indisciplină și de violență chiar, în școală, bătaii cumplite. Aceste fapte se produc numai pentru că ei doresc să se impună într-un colectiv? Poate să fie vorba și de frustrări ale copiilor?
- Este și foarte multă violență în mediu, trebuie să recunoaștem acest lucru și de aceasta nu e responsabilă școala. Pe vremea comunistilor, totul era controlat, era mult mai puțină violență în media și pe străzi; acum, printre altele, mediul este mult mai saturat în violență: de limbaj, de atitudine, de expresie, de comportament. Să ne uităm numai la politicieni și repede ne copleșește violența lor verbală și agresivitatea atitudinilor. Un mediu mult mai saturat în violență își pune, inevitabil, amprenta și pe comportamentul elevilor.
- Ce ar putea să facă școala?
- Școala ar putea să-și extindă programul după orele de curs, astfel încât să ofere și securitate copiilor, care și-ar putea astfel desfășura activitățile recreative într-un mediu mai protejat. Un program prelungit de școală, nu neapărat de lecții, ci de sport, activități sociale, de voluntariat, culturale, ceea ce se numește educație nonformală. Avantajul mare va fi că elevii rămân sub supravegherea profesorilor. Pot să-și facă și lecțiile la școală. Lecțiile trebuie însă învățate, în primul rând, în ora în care sunt predate.

Noi încă suntem prizonierii unui model foarte păgubos: la școală se predă și acasă se învață. E un model greșit, care arată că școala noastră e încă centrată pe predare, nu pe învățare. O altă opțiune este de a implica mai mult elevii în activități sociale. Actualmente există o foarte slabă motivație pentru activitatea civică, implicarea în activități de asistență socială, în activități caritabile.

- Nu înlocuiește telefonul supravegherea din partea părinților?

- Până ajunge telefonul să fie și video... Iar aici nu e vorba numai de supraveghere, ci, în primul rând, de învățare. Pe de altă parte, este clar că nu numai școala este cea care trebuie să rezolve problema violenței școlare. Școala nu este o instituție care să ia în spinare și să rezolve toate problemele pe care le creează restul societății. Nu e corect să punem pe umerii școlii problemele create de toate celelalte medii sociale. Fiecare instituție, fiecare mediu are o responsabilitate în combaterea violenței și ar fi bine să o ia în serios, în loc să arate mereu cu degetul către școală.

Ne trebuie o mai mare responsabilitate din partea părinților și eu revin la o chestiune spusă mai demult, cred că trebuie mers pe ideea unui contract tripartit, între școală, părinți și copil, care să stabilească foarte clar, drepturi și obligații. Lucrul acesta este posibil, mai ales la liceu, în condițiile în care liceele se vor diferenția pentru că își vor face admiterea în mod autonom. Un liceu bun îți poate impune și reguli severe. Îl poate pune pe părintele respectiv să semneze, alături de copil.

- Sunteți adeptul uniformeii?

- Cred că trebuie un semn clar, ce să arate că aparții școlii respective.

- Bun, ce ne facem cu cei mici? Îndată ce sună clopoțelul de ieșire, profesorii nu mai au nicio autoritate.

- Aici, nu trebuie să sperăm că vom eradica complet fenomenul violență din școală, acesta este imposibil. Acum apare un alt fenomen, care deja a început să devină un fenomen social: efectele psihologice resimțite de copiii cu părinții plecați la muncă în străinătate. Tristețile lor nu mai sunt tristeți – sunt depresii, sunt tulburări de comportament, de atașament. Prea mulți ani au interacționat cu părinții lor numai prin telefon, iar efectele se simt și sunt grave... Noi am propus Autorității Naționale de Protecția Copilului să facem un program, care însemna o cercetare pe grupul acesta, și calibrarea unor măsuri de intervenție la nivel procedural, adică ce trebuie să facă cei care sunt cu acești copii. Din păcate, ANPC nu și-a arătat interesul, iar noi am trecut la o altă temă de cercetare.

- Să vorbim despre o altă problemă apărută anul acesta: cazurile de suicid în rândul elevilor. În ultimele săptămâni de școală cred că au fost cel puțin 5 cazuri de suicid. Ce se întâmplă cu acești adolescenți?

- Adolescenții sunt un grup de risc. La nici o vârstă nu e atât de mare diferența dintre ce ești și ce vrei să fii, ca la adolescență. De aici marile drame. În cazul adolescenților de la noi se mai adaugă încă un lucru: e o generație, care a crescut fără repere morale riguroase. Nu din vina lor, din vina istoriei, dacă putem spune așa ceva. Părinții lor aveau niște repere valorice, date de educația comunistă: să-ți faci datoria, să fii modest, cinstit, să muncești din greu, să ascuți de autorități și să le respecti etc. A venit 1989 și aceiași părinți au văzut că din economiile lor de muncitori cinștiți s-a ales praful, că alții care nu ascultau nici de autoritățile statului, nici nu-și faceau datoria au devenit prosperi, că tupeismul e mai rentabil decât modestia. Copiii au crescut lângă niște părinți care nu mai știau ce să le spună, ei înșiși fiind într-o tulburare valorică.

- De ce nu este școala cea care să dea reperele valorice?

- Nu cred că este doar de datoria școlii. Mai degrabă, este de datoria părinților, pentru că școala este inevitabil centrată prioritar pe oferta de cunoștințe, abia apoi pe oferta de valori. La modul real, școala, care are obiecte de studiu, de genul matematică, fizică, chimie, biologie, informatică, în primul rând oferă cunoștințe și deprinderi și de-abia în al doilea rând poate să ofere valori.

- Are o mare aderență, în rândul tinerilor, sinuciderea din dragoste. Avem și noi cazurile noastre. În cazul lui Bogdan, clasa întreagă a mers la cimitir, au dezvoltat un adevărat cult pentru această iubire tristă.

- Iubirea este principala experiență emoțională a unui adolescent. Reușitele și eșecurile sunt trăite cu maximă intensitate, într-o logică exclusivistă, de tipul totul sau nimic. Colegii băiatului s-au identificat cu el. În adolescență, te influențează mult mai mult grupul tău de vârstă decât familia sau școala. Grupul este principala sursă de construcție a identității proprii.

- Sunt părinții obligați să controleze grupul căruia aparține copilul?

- Da. E foarte important ca adolescentul să facă parte din grupuri constructive: care fac sport, care oferă ajutor sau activează pentru o cauză bună. Trebuie însă și să comunice adecvat. Adolescentul este un om cu două fețe, un fel de Ianus. El este, pe de-o parte, un copil cu toate dependențele unui copil, dar, pe de altă parte, aspiră să devină adult. Cel mai bine e să comunici cu adultul din el, către care el aspiră, decât cu copilul din el, pe care el vrea să-l reprime. Marea greșeală a părinților este că ei continuă să-și trateze adolescentul ca pe un copil...

Interviu realizat de Melania Mandas Vergu